

Prof. dr hab. Andrzej Markowski
Instytut Języka Polskiego UW

Opinia o rozprawie mgr Emilii Danowskiej-Florczyk „Deklaracja misji przedsiębiorstw i uczelni wyższych jako podstawa wizerunku językowego tych instytucji”

Rozprawa mgr Emilii Danowskiej-Florczyk jest skrupulatną i rzetelną analizą tekstów deklaracji misji przedsiębiorstw i uczelni, a celem Autorki jest ukazanie językowych sposobów i środków tworzących wizerunek tych instytucji.

Misja to nowy typ (gatunek, genre?) tekstu, który został przeniesiony do polszczyzny z języków zachodnich i stał się od kilkunastu lat niezbędnym elementem oficjalnych stron internetowych, będących prezentacją przedsiębiorstw komercyjnych (firm różnego rodzaju) i placówek dydaktyczno-naukowych. Celem pracy Emilii Danowskiej-Florczyk nie była jednak genologiczna charakterystyka tego typu tekstu, lecz ukazanie, jakimi środkami językowymi autorzy kreują wizerunek swojej instytucji. Przy czym środki językowe rozumie się w pracy szeroko. Są to nie tylko elementy systemu językowego, lecz przede wszystkim ich ukształtowanie tekstowe. Praca mieści się więc zarówno w metodologii analiz semantycznych, jak i w nurcie lingwistyki tekstu, a także pragmalingwistyki. W omawianej rozprawie te kierunki badawcze są wykorzystane dobrze i nie kłócą się ze sobą, lecz wzajemnie się uzupełniają, tworząc spójną całość. Analiza jest oparta na bogatej podstawie materiałowej: zostały wzięte pod uwagę teksty misji (czasem zatytułowane też „Wizja” albo „O nas”) 100 największych polskich firm i 88 czołowych uczelni wyższych państwowych i prywatnych. To daje gwarancję reprezentatywności i prawdziwości uzyskanych wyników.

Rzetelność badawcza Autorki przejawia się także w tym, że analizę znaczenia pojęcia i terminu *misja* w deklaracjach instytucji poprzedza skrupulatną analizą semantyki leksemów *misja*, *wizja* i *strategia* w słownikach ogólnych języka polskiego, Narodowym Korpusie Języka Polskiego oraz w pracach teoretycznych z zakresu marketingu i zarządzania. To pozwala stwierdzić, jak ewoluowało to znaczenie w polszczyźnie i jak dalece znaczenie

występujące w analizowanych w pracy tekstach odbiega od sensów w języku ogólnym, a w jakim stosunku pozostaje do znaczenia marketingowego.

Kolejne rozdziały są bardzo dobrze przeprowadzoną analizą tekstów misji, zawsze popartą odwołaniem się do badań naukowców zachodnich i polskich. Wchodzimy tu w pragmatyngwistykę, a każde twierdzenie jest udokumentowane właściwie dobranymi cytatami z korpusu analizowanych tekstów.

Autorka słusznie rozpoczyna analizę tekstów od wydobycia funkcji deklaracji misji, z reguły niepodawanych wprost. Z jej ustaleń wynika, że „Podstawowa funkcja deklaracji misji sprowadza się do traktowania jej jako narzędzia strategicznego zarządzania”(s. 47). Ażeby to osiągnąć, deklaracja misji musi pełnić funkcje autoprezentacyjną i uwiarygodniającą, a także perswazyjną. W pracy są cytowane i analizowane struktury tekstowe pełniące owe funkcje, zarówno w deklaracjach misji firm, jak i uczelni. Te analizy w pełni przekonują.

Podobnie całkowicie przekonujące są ustalenia Autorki dotyczące figury i typów nadawcy i odbiorcy, które można wyabstrahować z tekstów deklaracji misji. Ustalenia te są wynikiem dokładnej i czasem niemal detektywistycznej analizy użytych środków językowych (leksemów, ich kolokacji, sformułowań składniowych) oraz presupozycji i implikatur kryjących się w tekstach. Interesujące są konstatacje Autorki wynikające z ukształtowania językowego deklaracji misji: „Występuje zdecydowana przewaga nadawcy zbiorowego nad patriarchalnym. Nadawcy zobiektywizowanemu, częstemu zwłaszcza w misjach uczelni, nierzadko towarzyszy nadawca zbiorowy, co sprawia, że w analizowanych tekstach wyodrębnia się nowa kategoria nadawcy synkretycznego”. (s.59-60). Emilia Danowska-Florczyk bardzo słusznie opisuje też to, jak z różnorodnych środków tekstowych zastosowanych przez autorów misji można zrekonstruować różne typy odbiorców zakładanych w tych tekstach. To wymagało od doktorantki dużego wysiłku badawczego, a dociekania te mają charakter pionierski, gdyż niewiele jest polskich prac na ten temat.

Bardzo ciekawy fragment dysertacji stanowi też obszerny rozdział dotyczący wartości, które deklarują autorzy w tekstach misji. Na pochwałę zasługuje rzetelny przegląd teorii wartości i ich typologii (autorka w rezultacie przyjmuje z drobnymi modyfikacjami typologię Jadwigi Puzyniny), ale przede wszystkim oryginalna, autorska propozycja formuł metajęzykowych, które

pozwalają na zaklasyfikowanie danego leksemu lub połączenia leksemów do określonego typu wartości. Metodyczne, niemal benedyktyńskie dociekania dotyczące poszczególnych wartości, dających się wyczytać z tekstów misji, zasługują na szczególną pochwałę.

Nadzwyczaj ciekawe są także dwa ostatnie rozdziały pracy. W przedostatnim Autorka pokazuje dużą i poniekąd zaskakującą zbieżność wielu sformułowań i chwytów językowych, a także toposów występujących w deklaracjach misji z takimiż elementami w tekstach zrytualizowanych, takich jak przede wszystkim nowomowa. To każe się zastanowić nad tym, czy jednak nie należy wyżej ocenić perswazyjnego charakteru instytucjonalnych deklaracji misji. Podobny wniosek można by wyciągnąć z tego, że w deklaracjach misji występują slogany, charakterystyczne dla tekstów politycznych i reklamowych. Można by, gdyby nie to, że, jak zauważa Emilia Danowska-Florczyk, slogany występują w mniej niż ćwierci analizowanych tekstów i nie są właściwie wykorzystane.

Dokonane tu omówienie rozprawy „Deklaracja misji przedsiębiorstw i uczelni wyższych jako podstawa wizerunku językowego tych instytucji” mgr Emilii Danowskiej-Florczyk jednoznacznie pokazuje, że jest to praca wnosząca wiele do naszej wiedzy o nowym typie tekstu, jakim jest deklaracja misji instytucji. Jest to praca nowatorska, dotąd nikt nie analizował językowego ukształtowania polskich deklaracji misji. Jest to praca rzetelna i wiarygodna, oparta na różnorodnych źródłach i dobrze wykorzystująca potrzebne tu metodologie naukowe. Jest to praca dobrze skomponowana i napisana, dowodząca, że Autorka w pełni opanowała warsztat naukowy. Jest to wreszcie praca nie tylko spełniająca warunki stawiane rozprawom doktorskim, ale w moim przekonaniu znacznie je przekraczająca.

Warszawa, 25 lutego 2019 roku